

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 136
Дата 11.06.92г.

МИНИСТЕРСТВО НА СЕЛСКОСТОПАНСКОТО РАЗВИТИЕ,
ЗЕМЕПОЛЗВАНЕТО И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ПОЗЕМЛЕНАТА СОБСТВЕНОСТ

31

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

от Министерство на селскостопанското развитие,
земеползването и възстановяването на поземлената собственост по
конституционно дело № 9/1992 г. на Конституционния съд

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 29.04.1992 г. на Конституционния съд сме конституирани като заинтересована страна по горното конституционно дело, образувано по искане на 61 народни представители относно установяване противоконституционността на Закона за изменение и допълнение на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

Дадена ни е възможност да представим становище и доказателства.
Моля, да имате предвид следното наше становище:

1. По противоречието на чл.10 а, ал. 1 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи /ЗСПЗЗ/ с чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията.

Посочените текстове от ЗСПЗЗ и от Конституцията не се противоречат. Тъкмо обратното, намираме, че чл. 10 а, ал.1 от ЗСПЗЗ е в съответствие с чл. 17, ал.1 и ал. 3 от Конституцията.

Текстът на чл. 10 а, ал. 1 е изражение на един от основните принципи на закона да се възстанови собствеността на първоначалните, на истинските собственици върху земите им в реални граници навсякъде, където това е възможно. Именно по този начин се постига гарантирането, защитата и неприкосновеността на частната собственост - права провъзгласени от Конституцията.

Разбира се, всяка реституци засяга в по-малка или по-голяма степен интересите на трети лица, но ако пък тя не бъде извършена ще се засегнат интересите на собствениците. В случая се оформят две социални групи с противоположни интереси и въпроса е как да бъде намерен разумния

баланс на тези интереси. Задачата е много сложна, но считаме, че със закона тя е решена по един сполучлив начин. Законът е предпочел да защити интересите на собственика. Това е съвсем естествено, справедливо и конституционнообразно. Въпреки това, обективно не е възможно да бъдат по еднакъв начин защитени всички собственици при възстановяване правата им върху земеделските земи. За тези случаи законът е предвидил една разумна компенсация.

В искането си народните представители твърдят, че се сричат всички гаранции за правото на собственост и липсва защита. В ЗСПЗЗ, както и общите граждански закони са предвидени достатъчно гаранции и защита на собствеността.

2. По противоречието на чл.10 а, ал. 1 от ЗСПЗЗ с чл. 21, ал.1 от Конституцията.

Между посочените текстове не е възможно да има противоречие, тъй като те уреждат различна материя.

Чл. 21, ал. 1 от Конституцията има предвид опазването и съхраняването на земеделската земя, за което в ЗСПЗЗ са предвидени редица текстове – чл. 3, ал. 2, 3, 4 и 5, чл. 4, чл. 7, чл. 10, ал. 10.

Връщането на земята в стари реални граници не означава непременно примитивно земеделие, както най-общо се твърди. Собственикът най-добре може да прецени как ефективно да обработва земята си – самостоятелно, в кооперация или дружество с цел по-едромашабно земеделие /виж чл.7 и чл.8 от ЗСПЗЗ, чл.32, ал.3 от ППЗСПЗЗ/.

Този въпрос обаче, по никакъв начин не е относим, още повече противоречащ на чл.21, ал.1 от Конституцията. Опазването на земеделската земя като основно национално богатство е гарантирано. Рационалното използване на напоителните системи и други съоръжения – също /виж чл.4, ал. 4 от ЗСПЗЗ, чл.23, ал. 2 от ППЗСПЗЗ/.

3. По противоречието на § 9 от Закона за изменение и допълнение на ЗСПЗЗ с чл.22, ал. 1 от Конституцията.

Вероятно тук се има предвид конкретно ал. 3 на чл. 10 а от ЗСПЗЗ.

В този текст не трябва да се търси противоречие с Конституцията. Стремешът на законодателя е бил точно обратен, да намери най-правилното съчетаване на два от принципите, залегнали в тази Конституция – гарантиране и закрила на частната собственост и съхраняване на земеделската земя за българския народ.

Ако законът беше отрекъл правото на чужденците, които всъщност са българи и наследници на българи, да възстановят правото си на собственост и на наследяване върху земеделска земя, щеше да бъде обвинен, че противоречи на чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията, а сега се обвинява, че противоречи на чл. 22, ал.1.

✓ / Независимо от горното, трябва да се има предвид, че по ЗСПЗЗ не се придобива собственост върху земя и никъде не е употребен този правен термин. Собствеността се възстановява и чл.22, ал.1 от Конституцията няма отношение в случая, тъй като се отнася до придобиване право на собственост, следователно за бъдещо придобиване, след възстановяване правото на собственост по ЗСПЗЗ.

Българският земеделски собственик никога не е губил собствеността си в правен смисъл и затова сега не се налага да придобива.

Становището на народните представители по отношение конструктивния елемент на решението на поземлената комисия считаме за неправилно и от него не може да се прави извод, че в някои случаи собствеността по ЗСПЗЗ се придобива. Ако наистина собствеността се придобива, кои са придобивните способности? Очевидно не може да се посочи нито един от общите придобивни способности, установени в Закона за собствеността - нито първичен /давност, приращение, преработване, присъединяване и т.н./, нито производен /едностранни или двустранни правни сделки/. И наистина, по ЗСПЗЗ нищо не се придобива, а се възстановява отдавна придобита или наследена собственост, което не е в противоречие с чл. 22, ал.1 от Конституцията.

Със закона е гарантирано съхраняването на земеделската земя за българския народ, като независимо от правата на чужденците да си възстановят собствеността, те трябва да я прехвърлят на български физически или юридически лица.

4. По противоречието на § 12 и § 13 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСПЗЗ с чл.44 и чл. 143 от Конституцията.

С § 12 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗСПЗЗ се прекратява дейността на организациите, които стопанисват имущество на собственици, предимно физически лица, без те да имат реалната възможност да участват и контролират това стопанисване.

Селскостопанското имущество стана обект на масово разграбване и продажби на безценица, което предизвика налагането на забрана за разпореждане с него с две решения на Народното събрание. Въпреки това,

имуществото на бившите член-кооператори и техните наследници продължи да се разграбва.

Фактически, § 12 цели съхраняване на селскостопанското имущество, което е предимно частна собственост.

Бившите ТКЗС бяха всъщност държавни структури и създадените въз основа на тях кооперации не бяха в съответствие с изискванията на Закона за кооперациите, тъй като нямаша членски състав от собственици на реално определено имущество, т.е. тези организации са противозаконни. Затова считаме, че беше крайно време ТКЗС и другите структури, стопанисващи кооперативно имущество да бъдат прекратени със закон с оглед защита собствеността на гражданите.

В чл. 143, ал. 3 от Конституцията са изброени правомощията на областните управители. Правомощията им по § 13 от ЗСПЗЗ не са извън или в противоречие с установените от Конституцията. Точно областните управители са държавните органи по места, които трябва да защитават законността, обществения ред и да осъществяват административен контрол, а съгласно чл. 71, т. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация, в предвидени в други закони случаи съществува контрол и върху дейността на организациите и предприятията. Очевидно, конституционно и законово определените правомощия на областните управители на територията на областта са твърде широки и не изключват правомощията по ЗСПЗЗ.

5. По противоречието с чл. 57, ал. 1 от Конституцията.

В искането на народните представители не е конкретизиран текста от ЗСПЗЗ, който противоречи на чл. 57, ал. 1 от Конституцията. Независимо от това, тук могат да се имат предвид възраженията ни по т.1 и т.4 от настоящото.

6. По противоречието на § 12 от ЗСПЗЗ с чл. 56 от Конституцията

Правата на истинските кооператори - собственици на селскостопанското имущество не се нарушават, а точно обратното, те се охраняват с § 12 от закона по съображенията ни изложени в т. 4.

Действащите български закони дават достатъчно способности за защита на законните права и интереси на гражданите. В тази връзка следва да се има предвид и § 14, ал. 3 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСПЗЗ.

7. По противоречието на § 13 от ЗСПЗЗ и чл. 146 от Конституцията.

Искането на народните представители в тази му част съдържа вътрешно противоречие.

35

Чл. 146 от Конституцията изисква организацията и редът на дейността на органите на местно самоуправление и местната администрация да се определят със закон. Законът за собствеността и ползването на земеделските земи е закон.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Моля, да имате предвид възраженията ни по искането на народните представители за обявяване на Закона за изменение и допълнение на ЗСПЗЗ за противоконституционен и ако ги намерите за основателни да отхвърлите искането.

P/P